

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ф.н. Евгения Тодорова Вучева-Йорданова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, професор по научно направление 2.1. Филология (Романски езици)

за научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност **доцент** по професионално направление **2.1. Филология** (испански език), обявен в ДВ бр. 93/26.11.2019 г., с кандидат гл. ас. д-р **ВЕНЕТА АТАНАСОВА СИРАКОВА** (НБУ), съгласно Заповед З-РК-119/27.01.2020 г. на Ректора на НБУ

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

Единственият кандидат по обявения конкурс е гл. ас. д-р Венета Сиракова. Тя завършва специалност Испанска филология в СУ „Св. Климент Охридски“ с литературоведска специализация (Испаноамериканска литература) и втора специалност Руски език. Специализира испаноамериканска литература в два от най-престижните университети в тази област: Мексиканския национален автономен университет и Хаванския университет.

Научните ѝ интереси са в областта на теорията и практиката на превода, испаноамериканската литература и чуждоезиковото обучение.

От 2013 г. е доктор по теория и практика на превода.

Горните кратки справки отговарят еднопосочно на изискванията за научната област, по която е обявен конкурсът. Предоставената документация съответства на минималните национални изискванията по чл. 2б от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за неговото прилагане (ППЗРАСРБ) за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология (испански език).

II. Изследователска дейност и резултати

Д-р В. Сиракова участва в конкурса със следните публикации: една монография (хабилитационен труд), един двуезичен сборник със стихове на Габриела Мистрал,

издаден след защитата на дисертационния труд, и 15 статии, посветени на въпроси от областта на превода, като две от тях представят проблеми, свързани с чуждоезиковото обучение. Освен посочените публикации, тя е автор и на 7 статии, публикувани главно в сп. *Чуждоезиково обучение* и Годишници на НБУ, както и на редица учебници и учебни помагала за изучаването на испанския език като чужд, които не представляват части от защитената през 2013 г. докторска дисертация. Обект на рецензията ми ще бъдат представените за конкурса трудове, публикувани след защитата на докторската ѝ дисертация. По отношение на всички тях още в самото начало ще посоча, че е впечатляваща творческата симбиоза между основните области, в които работи г-жа Сиракова – испаноамериканската литература, най-вече любовната лирика, преводът и обучението по превод. Във всичките ѝ трудове може да се проследи умелото втъкване на професионален опит и безспорен преводачески талант по отношение на литературните теми, на които е посветила изследванията си – любовта, жената, майчинството, културата и пр.

Както посочих по-горе, представената продукция съответства изцяло на специалността, по която е обявен конкурсът. Тя разкрива основните направления, около които се обединяват професионалните интереси на авторката, и целите, които си поставя – изследователски и приложни.

1. Оценка на научните и научно-приложните приноси на представения монографичен труд

Специално написаната за конкурса монография *Поезия и превод. Любовната лирика на Пабло Неруда* (София: Издателство на Нов български университет, 2019) е посветена на проблемите при превода на поетичния дискурс. Целта, която си поставя В. Сиракова, е изключително сложна: тя ще представи пред специализираната аудитория най-трудните за превод и най-изпълзващи се аспекти на поетичния текст – звуковата му организация, метриката и римните похвати, – като компетентно ще очертае пределите на възможностите за тяхното пресъздаване в чужда езикова, литературна и културна среда. Структурата на труда е прозрачна по отношение на конкретните задачи, които авторката формулира и решава в отделните глави – очертаване на теоретичната основа с осветляване на основополагащи въпроси, свързани с преводимостта/ непреводимостта и неизразимостта в превода на поезията; библиографско представяне на Пабло Неруда, чиито любовни

стихове ще са обект на изследването; кратък литературен анализ на избраните стихосбирки с информация за тяхната първоначална и последваща рецепция както от страна на литературната критика, така и на читателите; детайлен съпоставителен анализ на избраните 11 стихотворения и преводите им, чиито резултати отвеждат към неоспоримата констатация за трудността да бъде предадена цялостно комплексната звукова символика на оригинала при превода на друг език; съпоставяне на метрическите особености и римуването в оригиналните творби и преводите с логичния извод, че практически не е възможно да се запази и размерът на стиха, и римата.

Сред множеството достойнства на монографията, искам специално да откроя следните приноси:

а) Проблематизирането, или целенасоченият подбор на поетичните текстове за съпоставителен анализ – едни от най-емблематичните и превеждани у нас любовни стихове на чилийския поет-нобелист Пабло Неруда; в тях може да се открият онези компоненти от превода, които създават поетичното внушение у читателя.

б) Систематизирането на основните съвременни теоретични постановки относно преводимостта/ непреводимостта на поезията (най-вече базираните на комуникативно-функционални принципи и теорията за несъответствията) по отношение на структурните особености, изразните средства и съдържателните ѝ характеристики, които са податливи на различни смислови интерпретации.

в) Очертаването на специфичните проблеми при превода на поетичния текст с посочването на стихотворните техники, изграждащи архитектурата на творбата, която се възприема като послание с естетическо звучене.

г) Контекстуализирането на литературния анализ на трите любовни стихосбирки на поета „Двадесет песни за любовта и една за отчаянието“, „Песни на капитана“ и „Сто сонета за любовта“. Широкият контекст от факти и събития от биографията на Пабло Неруда привежда данни, които се обнародват за пръв път у нас.

д) Въвеждането на методологически принципи за анализ на звуковата символика на поетичната реч, които извеждат основните критерии за оценка ѝ: преднамерената съчетаемост на звуковите елементи (вокални и консонантни алитерации, анафори, синестезии), метрическите особености и римуването. Тук следва да се подчертае един съществен елемент, а именно: приносът към методологията за анализ на лирични творби

може да се определи в две посоки: 1) в една по-широка перспектива се предлага солидна основа за изследване на фоностилистичните характеристики на поетичния дискурс; 2) при решаването на конкретните задачи, които авторката си поставя, предложената методология позволява да се извършат наблюдения по всеки от зададените параметри и да се формулират съответните констатации относно комплексните възможности за символно-смысловата възпроизводимост на поетичната реч при превода. Изключително прецизните наблюдения и компетентни съпоставки, които г-жа Сиракова разгръща поетапно, ѝ позволяват да формулира напълно убедителния извод в края на монографията, а именно: „елементите на формата са възпроизводими при превода на поетичен текст само поотделно, но не и в неразривното си единство, а именно то е основната съставка на магията, наречена поезия“ (с. 148).

е) Ясното формулиране на проблемите при превода на поетичен текст, а именно – чисто езиковите и композиционни отлики, както и различията в литературните традиции на двете културни общности.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации, направени след назначаването на академичната длъжност „гл. асистент“

Д-р В. Сиракова се представя с доклади в национални и международни научни конференции. Публикациите ѝ са включени в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, както и в списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове.

а) Публикуваното двуезично издание *Всички щяхме да сме царици. Поезията на Габриела Мистрал* (2015 г.) с авторски преводи на 124 стихотворения на чилийската поетеса, по-голямата част от които се издават за пръв път у нас, е впечатляващо не само с възможността, която дава на читателя да се докосне до безспорния талант на доказани преводач, а и с факта, че сериозният учен, какъвто е д-р В. Сиракова, се стреми да извърви докрай начертания изследователски път, като подкрепя с примери основните изводи от дисертацията си, които доказват недвусмислено надеждността на постигнатите резултати.

б) Кандидатката участва в конкурса с две статии, публикувани в сп. *Чуждоезиково обучение*, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (Web of Science). Първата (№ 1) е посветена на практическите аспекти на обучението по превод на поетичен текст от испански на български език. Представява ценен методически

наръчник за специализираното обучение по превод на поетичен текст – област, към която расте интересът в научно-приложен аспект. Втората (№ 2) представя основните тенденции при използването на поетични текстове в преподаването на испанския като чужд език. Изследваният внушителен корпус от 58 испански учебници, съставени на базата на 31 учебни системи, издадени или актуализирани след 2000 г., е повече от показателен за мащабността на проучването. Макар и незначителни по обем, поетичните текстове, намерили място в разгледаните учебници, решават определени дидактически задачи, свързани с межкултурното общуване, както и с разбирането, затвърждаването и перифразирането на смисъла. Оттук и препоръката на г-жа Сиракова за по-тясно сътрудничество между авторите на учебници по испански език като чужд и водещите специалисти в областта на ЧЕО, застъпващи използването на поетични текстове като удачен дидактически инструмент, е напълно основателна. Убедено мога да потвърдя въз основа на личния си опит, че лингвистилистичният анализ на поезия е благодатно поле за решаването на най-разнообразни задачи в процеса на ЧЕО.

в) Д-р Сиракова е представила за конкурса още 13 статии, публикувани в редактирани колективни томове – Годишници на НБУ и Юбилейни издания. Посветени са на теми, открояващи творческите интереси на авторката, в които неизменно се вплитат уместни исторически и културни ракурси – превод на поезия от известни испаноамерикански автори, както и изследвания върху творби на непознати у нас творци, с акценти върху проблемите при превода на лексикално равнище, на табуирана лексика, на реалии и пр.

3. Цитиране от други автори

Представената продукция е цитирана в статии и изследвания, публикувани в осем издания, включени в Националния референтен списък на НАЦИД.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката

Г-жа Сиракова участва като организатор, докладчик и рецензент в изследователски и научно-практически проекти, свързани с проблемите на превода – Лятна школа по превод TRAD NBU (2017 г. и 2018 г.), Международно лятно училище TRANS 2016, Зимна школа 2018 г. „Съвременни тенденции в обучението по чужд език и литература“, редица

преводни проекти и средношколски конкурси по превод на департамент „Чужди езици и култури“ (2018 г. и 2019 г.).

Автор е на учебници по практически испански език. Преводач е на филми и на четири книги по история и философия (заедно със Ст. Мичев или самостоятелно), в една от които *Modelos de realidad. Desde la lectura de los clásicos* (издадена в Испания) са събрани и преведени на испански език едни от най-добрите текстове на Б. Богданов, а останалите три представят на българския читател идеите на класици във философската мисъл в превод от испански език на трактати и студии на Ортега и Гасет и Лури Медрано, посветени на Платон, Кант и Мирабо.

Член е на Съюза на преводачите в България.

Член е на редица национални комисии за изготвяне на ДЗИ по испански език, за организиране и провеждане на олимпиадата по испански език, за присъждане на годишните награди на секция „Художествена литература и хуманитаристика“ на Съюза на преводачите в България за 2017 г.

III. Учебна и преподавателска дейност

Кандидатурата по обявения конкурс е тясно обвързана с преподавателската дейност на д-р В. Сиракова. От 2001 г. тя е щатен преподавател в НБУ по три основни дисциплини, които отговарят изцяло на научните ѝ интереси: практически испански език, превод и испаноамериканска литература. Активната ѝ преподавателска дейност върви успоредно с изпълнението на отговорни административни задачи – през целия 20 годишен период на работа в НБУ участва в развитието и усъвършенстването на всички бакалавърски програми с испански език.

Автор е на материали в Moodle в НБУ за два от теоретичните курсове, които води: Науката за превода и История на испаноамериканската литература.

Организира преводачески практики на студентите от модул „Превод“ на БП Испанистика (Испански език, култура и литература). Осъществява научно ръководство на три успешно защитени магистърски тези от МП „Писмен и устен превод“.

Съавтор е на впечатляващ брой дидактически материали – три учебника по испански език за нуждите на НБУ и седем учебни помагала и притурки към учебници по испански език за средното образование.

IV. Административна и обществена дейност

Не по-малко многостранна е административната дейност на г-жа Сиракова през годините – член на Програмния съвет на програмите към департамент „Чужди езици и култури“, координатор на програма Еразъм/Сократ на департамент „Чужди езици и литератури“, директор на БП „Чужди езици и култури – Испанистика“, програмен консултант на редица бакалавърски и майнър програми в НБУ, учител в докторантски семинар „Лингвистика и теория на превода“ на департамент „Романистика и германистика“ на НБУ.

V. Лични впечатления

Съвместните професионалните ангажименти и участията ни в различни научни форуми са повод за чести срещи с д-р Сиракова. Познавам я като отговорна и отзивчива личност, спечелила уважението на испанистичната и преводаческата колегия с ерудиция, поетичен и преводачески талант, подчертана човешка толерантност и висока етичност в отношенията си с другите.

Заклучение

Намирам, че всичко изложено по-горе ми дава основание убедено да гласувам с „да“ и да препоръчам на членовете на Научното жури единодушно да подкрепят допускането на гл. ас. д-р **ВЕНЕТА АТАНАСОВА СИРАКОВА до избор от Академичния съвет за *доцент* по професионално направление 2.1. Филология (испански език).**

София, 17 март 2020 г.

Рецензент:

/проф. д.ф.н. Евгения Вучева/